

Katehetska škola

za vjeroučitelje u posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja

IZAZOVI KURIKULUMSKOG PRISTUPA – PLANIRANJE
I PRIPREMANJE NASTAVE

Zagreb, 20. listopada 2023.

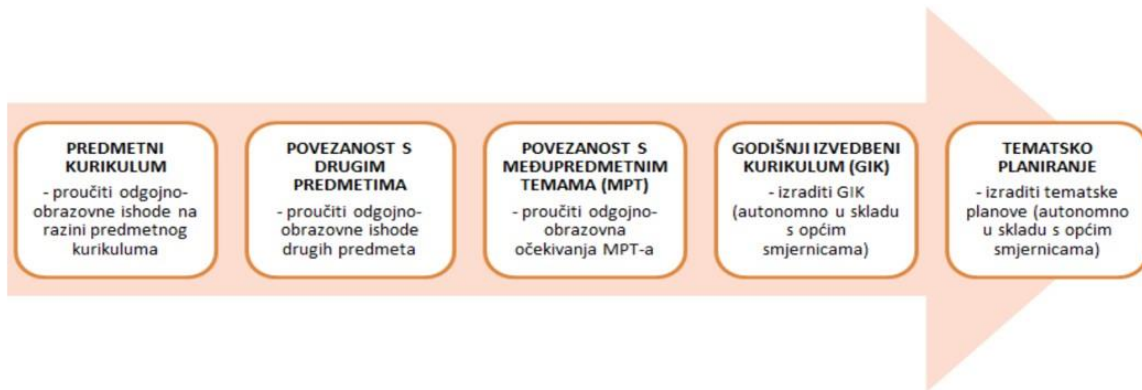
Povezanost odgojno-obrazovnih ishoda, aktivnosti i vrednovanja u nastavnom procesu

Temeljni dokument za izvođenje nastave Katoličkog vjeronauka u osnovnim školama i gimnazijama koji je nastao tijekom kurikularne reforme – **Kurikulumu katoličkog vjeronauka za osnovnu školu i gimnazije** (2019., NKU HBK, MZO) donio nam je ishodovni način planiranja.

Kako je za vjeroučitelje koji rade u posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja s djecom s teškoćama uskoro moguće očekivati odobrenje triju trenutnih *Nacrta prijedloga posebnih kurikuluma nastavnog predmeta Katolički vjeronauk (za OŠ i SŠ, za autizam, za životne kompetencije)*, ovo predavanje ima cilj pokazati koje su bitne poveznice između ishoda, aktivnosti i vrednovanja u trenutno važećem kurikulumu kako bi se kolege u školama s posebnim uvjetima rada što lakše snašle u budućem planiranju rada na temelju ishoda.

Kurikularna reforma donosi pomak u većoj slobodi učitelja i nastavnika pri planiranju svoga rada s učenicima na način da mu više nisu Planom i programom čvrsto zadani sadržaji u nastavnim cjelinama i jedinicama, nego ih on sam može modelirati na temelju postavljenih godišnjih ishoda te potreba svojih učenika. Struktura spomenutih dokumenata čije se odobrenje očekuje, imat će istu strukturu kao i trenutno postojeći kurikulumi. Iako je veća sloboda u planiranju procesa nastave prednost, narasla je i razina odgovornosti da se u jednoj školskoj godini realiziraju svi zadani ishodi. U shemi faza planiranja nastave (izvor je literatura iz Loomen učinoca MZO) možemo primijetiti kako su nam važni uvidi u dokumente ne samo našeg, nego i drugih predmeta s kojima nastava vjeronauka može ući u korelaciju. Također se učenike želi uputiti i na druga važna životna područja povezivanjem međupredmetnih tema (održivi razvoj, osobni i socijalni razvoj, poduzetništvo, učiti kako učiti, uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, zdravlje i građanski odgoj i obrazovanje) te učitelji i nastavnici za svaki svoj vjeronaučni susret povezuju pripadajuće sadržaje svoga predmeta s onima koji se nalaze u međupredmetnim temama. Za vjeroučitelje u posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja to će biti ishodi prvog ciklusa MPT-a. Ono što vjeroučitelji sami izrađuju jesu Godišnji

izvedbeni kurikulumi koje pripremaju za svoje razraede, odgojne skupine, posebne odjele ili za pojedine učenike s određenim teškoćama. U provedbi godišnjeg kurikuluma vjeroučiteljima može pomoći izrada Tematskoga plana koji je zamišljen kao njihova osobna šira priprema u određivanju razrađenih godišnjih ishoda te pripadajućih aktivnosti i postupaka vrednovanja.

Prilikom detaljnijeg pristupanja procesu planiranja same nastave vjeroučitelji kreću od zadanog ishoda te već na samome početku osmišljavaju kakvo će vrednovanje planirati za pripadajuće ishode, koje metode i strategije poučavanja će odabrati, koje sadržaje će odmjeriti za poučavanje i kojim aktivnostima ih u izvedbi nastave obraditi kako bi sve to mogli nakon izvedbe nastave reflektivno vrednovati. Ovaj proces od planiranja do izvedbe nazivamo

kurikulumski krug.

Unutar kurikulumskog kruga jako je važno da smo osigurali ravnotežu između ishoda, aktivnosti i vrednovanja. Taj postupak nazivamo **konstruktivno poravnanje**. U njemu se teži uravnoteženosti i usklađenosti ishoda učenja s vrednovanjem ishoda te s aktivnostima i sadržajima poučavanja koje uvijek uključuju aktivnost učenika. To postizemo odabirom

mjerljivih i aktivnih glagola u Bloomovoj taksonomiji. Šest razina Bloomove taksonomije pomažu nam u mjerljivosti ishoda kojega smo u sustavu odgoja i obrazovanja dužni vrednovati (razine dosjećanja/znanja, razumijevanja, primjene, analize, evaluacije/vrednovanja i sinteze). Za učenike s teškoćama u razvoju planiraju se u navedenim dokumentima niže razine ishoda učenja, točnije prve tri. Infinitiv ishoda, ili njegov radni oblik za treće lice jednine (učenik će objasniti/učenik objašnjava) u zadacima vrednovanja postaje imperativ (objasni). Na takav način usklađujemo razine poučavanja i postizemo konstruktivno poravnanje.

Korisno je uočiti i kako u ishodovnom načinu planiranja imamo tri razine ishoda čije je nazivlje radi lakšeg snalaženja dobro usvojiti – ishod na razini predmeta, na razini teme i na razini aktivnosti.

1. **ishodi na razini predmeta** (godišnji, napisan u Kurikulumu)
2. **ishodi na razini teme** (razrada ishoda, napisan u Kurikulumu)
3. **ishodi aktivnosti** (podtema / nastavna jedinica, osmišljavaju učitelji)

Izvršno je što će u samom kurikulumu biti već precizno napisane dvije razine ishoda, a vjeroučitelji će imati zadatak da one razrađene dijelove godišnjeg ishoda kojega ili koje su odabrali razrade na razinu ishoda aktivnosti u nastavnom procesu. U samom kurikulumu postoje i razine usvojenosti ishoda od zadovoljavajuće do izvrsne, no one nisu istovjetne sumativnom vrednovanju, nego smjernice u odnosu na usvojenost planiranog ishoda. U novim kurikulumima za djecu s teškoćama biti će samo razina usvojenosti *dobar*. Vrednovanje će svaki vjeroučitelj prilagoditi svojim učenicima.

ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI
OŠ KV C 4.3. Učenik prepoznaje i objašnjava da je poštivanje zapovijedi zajedničko židovstvu, kršćanstvu i islamu.	Učenik objašnjava da je poštivanje Deset Božjih zapovijedi zajedničko kršćanima i Židovima. Učenik prepoznaje da postoji sličnost poštivanja zapovijedi i u islamu.	ZADOVLJAVAJUĆA Učenik prepoznaje neke odabrane zapovijedi koje su zajedničke židovstvu, kršćanstvu i islamu. DOBRA Učenik prepoznaje sličnosti u nekim zapovijedima koje su zajedničke kršćanstvu, židovstvu i islamu. VRLO DOBRA Učenik objašnjava da je poštivanje zapovijedi zajedničko židovstvu, kršćanstvu i islamu. IZNIMNA Učenik navodi primjere poštivanja zapovijedi u židovstvu, kršćanstvu i islamu.

D / CRKVA U SVIJETU

ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINE USVOJENOSTI
OŠ KV D.4.1. Učenik prepoznaje djelovanje Duha Svetoga u važnijim događajima u povijesti Crkve i u Crkvi danas.	Učenik u biblijskom izvještaj o nastanku prve Crkve prepoznaje djelovanje Duha Svetoga i Božju prisutnost u prvoj Crkvi. Učenik navodi temeljno ustrojstvo Katoličke Crkve (papa, biskupi i svećenici). Učenik imenuje službe u Crkvi i daje primjer važnosti i uloge svakoga člana crkvene zajednice. Učenik navodi da danas postoje različite kršćanske Crkve. Učenik objašnjava potrebu ekumenskoga djelovanja. Učenik prepoznaje prisutnost Duha Svetoga navodeći konkretne primjere zajedništva i pomoći bližnjemu	ZADOVLJAVAJUĆA Učenik u biblijskom izvještaj o nastanku prve Crkve prepoznaje djelovanje Duha Svetoga i Božju prisutnost u prvoj Crkvi. Učenik prepoznaje temeljno ustrojstvo Katoličke Crkve (papa, biskupi i svećenici). DOBRA Učenik slobodno pripovijeda biblijske tekstove o prvoj Crkvi. Učenik navodi postojanje različitih kršćanskih Crkava i važnost ekumenizma. VRLO DOBRA Učenik opisuje na temelju biblijskog teksta djelovanje Duha Svetoga u prvoj Crkvi. Učenik imenuje službe u Crkvi i daje primjer važnosti i uloge svakoga člana crkvene zajednice. IZNIMNA Učenik objašnjava potrebu ekumenskoga djelovanja. Učenik prepoznaje prisutnost Duha Svetoga navodeći konkretne primjere zajedništva i pomoći bližnjemu u Crkvi danas. Učenik objašnjava kršćanske motive i utjecaj u književnosti, likovnoj umjetnosti, arhitekturi, običajima i tradiciji svoga grada/župe, svoje biskupije/hadbiskupije

U svom dnevnom planiranju nastavne podteme, vjeroučitelji imaju slobodu osmišljavati svoj nastavni proces kako im je najzgodnije i u formi koja im je najprikladnija zadržavajući pri tom poštivanje elemenata nastavne pripreme te slobodu odabra metodičkoga sustava. Za razliku od dosadašnjih planiranja, dodatni fokus stavljamo na planiranje ishoda:

OPĆI PODATCI O VJERONAUČNOM SATU

Škola:	Nastavne metode:
Razred:	Nastavna sredstva:
Vjeroučitelj/ica:	Nastavna pomagala:
Nastavna tema:	Vrednovanje (3 pristupa):
Nastavna podtema:	Međupredmetne teme:
Godišnji ishod na razini nastavnog predmeta:	Korelacija s drugim predmetima:
Ishodi na razini nastavne teme:	Plan ploče:
Ishodi aktivnosti:	
Metodički sustav:	Izvori za pripremanje nastavnika:
Nastavni oblici rada:	Izvori za pripremanje učenika:
Aktivnosti učenika:	

Tijekom procesa vrednovanja razlikujemo formativno i sumativno vrednovanje. Pod formativnim vrednovanje podrazumijevamo vrednovanje kao učenje i vrednovanje za učenje. To znači da tijekom obrade nastavne podteme provjeravamo uspješnost odrade određenih precizno zadanih zadataka te da i učenike osposobljavamo za vlastito i kolegijalno (međusobno) samovrednovanje. Važno je da sumativnom vrednovanju ne pristupamo prije uvježbavanja te da tijekom formativnog vrednovanja opisno bilježimo postignutu razinu usvojenosti ishoda te učenike obavještavamo što još trebaju popraviti. Te zabilješke jako su važne i za roditelje kao naše partnere u odgoju i obrazovanju. Tijekom sumativnog vrednovanja (vrednovanje naučenog) očekuje se detaljna bilješka o postignutoj razini usvojenosti ishoda u kojoj treba biti vidljiv i sadržaj ishoda i aktivnost kojom je taj ishod vrednovan. Tijekom jedne nastavne godine, bilješke u e-dnevniku trebale bi ukazivati na osvarenost svih 12 godišnjih ishoda na razini predmeta.

Polazište ovim uputama nalazi se u dokumentu koji nam je važan u procesu vrednovanja u suvremenoj nastavi, a dio je sveukupne dokumentacije kurikularne reforme te nosi naziv

Smjernice za vrednovanje procesa i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju.

Smjernice za vrednovanje procesa učenja i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju

Za bilješke formativnog i sumativnog vrednovanja u e-Dnevniku, uz pridražavanje odredbi iz Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, vjeroučiteljima će koristiti da samovrednuju svoj način pisanja bilješki, posebice u području pisanja usvojenosti razine ishoda u sumativnom vrednovanju ili onoga što još treba popraviti ili što je postigao u formativnom vrednovanju. Općenite bilješke nam ne govore ništa o konkretnom uspjehu učenika.

	FORMATIVNO V. <i>(za i kao učenje)</i>	SUMATIVNO V.
NANJE	<ul style="list-style-type: none"> Koji sadržaj/tema su praćeni? Kojom metodom? Koje razine učenik treba još razvijati, u čemu se poboljšati? 	<ul style="list-style-type: none"> Što ispitujem? Koji sadržaj/temu? Kojom aktivnošću/metodom? Koju je razinu ishoda učenik postigao?
TVARALAČKO ZRAŽAVANJE	<ul style="list-style-type: none"> Koji sadržaj/tema su kreativno obrađivani? Koji oblici izražavanja? U čemu se učenik isticao? U čemu se treba potruditi? 	<ul style="list-style-type: none"> Koji sadržaj/tema su kreativno obrađivani? Koji oblici izražavanja su korišteni? Koju razinu ishoda je učenik postigao?
CULTURNA MEĐUSOBNOG KOMUNICIRANJA	<ul style="list-style-type: none"> Odgojne razine ishoda se prate Odnos prema ostalim učenicima, predmetu, vrijednostima, vjeroučitelju, stavovi i vrijednosti - opis 	<ul style="list-style-type: none"> Opis odgojnih ishoda
<i>u kraju nastavne godine</i>	<i>Vidljivo praćenje i ostvarenost 12 odgojno-obrazovnih ishoda</i>	

Preciznost u planiranju ishoda učenja za naše učenike olakšava nam odabir aktivnosti i postupke vrednovanja na zadanoj razini. Uočavanjem važnosti kurikularnog kruga te konstruktivnog poravnanja te shvaćanjem postupaka kojima se poravnanje postiže, uvježbavanjem je moguće

u kratkom roku usvojiti sigurnost u pripremanju i izvedbi nastavnoga procesa nakon kojega profesionalno i ljudsko zadovoljstvo postignutim neće izostati.

Izvori:

- **Kurikulum katoličkog vjeronauka za osnovnu školu i gimnazije,**
<https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/predmetni-kurikulumi/katolicki-vjeronauk/767>
- **Materijali iz Loomen učionica, MZO, Škola za život,**
<https://arhiva-2021.loomen.carnet.hr/enrol/index.php?id=8696>
- **Smjernice za vrednovanje procesa učenja te ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju,**
<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/PristupInformacijama/eSavjetovanja-2019/Smjernice%20za%20vrednovanje%20proces%20i%20ostvarenosti%20odgojno-obrazovnih%20ishoda%20-%20eSavjetovanje%204-12-2019.pdf>
- **Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi,** *https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html*